

Europejski Fundusz Rolny na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

WIEJSKA POLSKA

Przedsiębiorcza wieś

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

Projekt opracowany przez Wielkopolskie Stowarzyszenie Sołtysów

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej

Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Institucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

- Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

WIEJSKA POLSKA

Przedsiębiorcza wieś

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

Projekt opracowany przez Krajowe Stowarzyszenie Sołtysów

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Pomocy Technicznej

Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich
na lata 2007-2013

- Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Konferencja „**Wiejska Polska. Przedsiębiorcza wieś.**”

Publikacja pokonferencyjna

Konin – Licheń, 5-6 lipca 2014 r.

pod honorowym patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
Bronisława Komorowskiego.

Konferencja została sfinansowana ze środków Planu Działania
Sekretariatu Centralnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich
w ramach schematu III Pomocy Technicznej
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Opracowanie tekstu: Bohdan Kamiński

Redakcja: Marta Dobrzyniak

PUBLIKACJA BEZPŁATNA

Zdjęcia:

Okładka (przód): grupa figurek ceramicznych, autorka: Jolanta Czuksanow,
fot. archiwum Uniwersytetu Ludowego Rzemiosła Artystycznego.

Okładka (tył): kwatera agroturystyczna „Wojciechówka”, Pakosław, Wielkopolska,
fot. Bohdan Kamiński.

Fot. Anna Małkowicz (serwis fotograficzny) i Grażyna Jałgos-Dębska
oraz zdjęcia z prezentacji konferencyjnych.

Odwiedź portal KSOW – www.ksow.pl

Zostań Partnerem Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

© Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

© Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA

Wydawca: Wielkopolskie Stowarzyszenie Sołtysów

ISBN: 978-83-938034-0-8

Konin, 2014

Konferencja „WIEJSKA POLSKA. Przedsiębiorcza wieś.” zgromadziła ponad pięciuset wiejskich liderów i przedstawicieli publicznych instytucji zajmujących się sprawami wsi.

Konferencja była miejscem wymiany poglądów, a towarzyszyło jej specyficzne podejście, nawiązujące do dwóch stron medalu:

Podjęto DWA TEMATY :	przedsiębiorczość i turystyka;
Uwzględniono DWIE PERSPEKTYWY :	dobre praktyki oraz wyzwania;
Dyskusja objęła DWA WYMIARY :	regionalny i lokalny;
Wzięto pod uwagę DWA ASPEKTY ROZWOJU :	kompetencje i inwestycje;
Przypomniano DWIE „NOWOŚCI” :	rozwój lokalny kierowany przez społeczność czyli RLKS i EIP AGRI – współpraca dla innowacyjności;
Zostały omówione WYZWANIA , w tym	zintegrowane podejście i innowacyjność;
Po raz pierwszy uczestnicy reprezentowali DWA KRAJE :	Polskę i Słowację;
Uczestnicy zostali zaopatrzeni w specjalny KOMPAS , który pomoże obrać	kierunek rozwoju na najbliższe lata.

- I. **Oblicza przedsiębiorczości** (przejawy działalności gospodarczej z uwzględnieniem turystyki wiejskiej i agroturystyki – przegląd dobrych praktyk zaprezentowanych podczas konferencji „WIEJSKA POLSKA. Przedsiębiorcza wieś” z podkreśleniem roli kobiet na wsi.
- II. **Organizacje** wspierające przedsiębiorczość, turystykę wiejską i zrównoważony rozwój. Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości i wybrane rekomendacje.
- III. **Stanowisko uczestników konferencji** „WIEJSKA POLSKA. Przedsiębiorcza wieś” w sprawie przedsiębiorczości z uwzględnieniem turystyki wiejskiej i agroturystyki oraz zrównoważonego rozwoju.
- IV. **Uwarunkowania i rekomendacje** dotyczące rozwoju przedsiębiorczości z uwzględnieniem turystyki wiejskiej i agroturystyki oraz zrównoważonego rozwoju w okresie 2014-2020 (opracowanie **na podstawie rozporządzeń Rady oraz polskich strategii i programów dotyczących rozwoju obszarów wiejskich w latach 2014-2020**).

I. OBLICZA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Produkt lokalny – nasze dziedzictwo i nasza przyszłość

Alina Becla

Polska Izba Produktu Regionalnego i Lokalnego

Na Podkarpaciu powstał

Powstał również klaster „Podkarpackie smaki”. Staramy się łączyć inicjatywy i pokazywać prowadzone działania. Na lokalach gastronomicznych umieszczany jest znak:

Taki znak oznacza, że dana restauracja uczestniczy w tej inicjatywie. Na Podkarpaciu działają rodzinne firmy, które bazują na tradycji i angażują się w społeczne inicjatywy (na przykład prowadzenie wiejskiej szkoły).

Smaczna opolska tradycja

Klaudia Kluczniok

(Związek Śląskich Rolników, Opolskie)

Od 2006 roku prowadzimy działania skutkujące zarejestrowaniem w Komisji Europejskiej produktów regionalnych. Zaczęliśmy od gromadzenia informacji o tym, co mamy w regionie i zastanawialiśmy się nad tym, komu miałyby służyć wiedza o dziedzictwie kulinarnym. To, że mamy w Polsce wspaniałe dziedzictwo kulinarne, nie jest tajemnicą. Chodzi o to, by poprzez promocję wzmacniać wiejskich producentów, wiejską gastronomię i agroturystykę.

Chcieliśmy stworzyć bazę produktów, które zostaną najpierw wpisane na listę produktów tradycyjnych w ministerstwie, a później z tej listy chcieliśmy wytypować produkty, które nadawałyby się do rejestracji w Komisji Europejskiej. W pierwszych dwóch latach udało się nam zarejestrować aż 40 produktów. Opracowaliśmy logo, które jest używane przez region.

Smaczna Opolska Tradycja

**OPOLSKIE
SPECJAŁY**

Przez 8 lat zarejestrowano 60 produktów, a kilka produktów wytypowaliśmy do rejestracji w Komisji Europejskiej. Mój pomysł był taki, aby na początku zarejestrować coś słodkiego, ponieważ słodkie dobrze się kojarzy. Ponadto mamy na wsiach wiele piekarni, które mają problem z zaistnieniem na zewnątrz. Pytałam piekarzy, czy byliby gotowi zarejestrować grupę (w pojedynkę nie można się starać o rejestrację) i po ich zgodzie zaczęła się długa droga.

Dlaczego dążyłam do tego, żeby zarejestrować chociaż jeden produkt w Komisji Europejskiej?

Ma to związek ze Wspólną Polityką Rolną [WPR], która wszystkich nas dotyczy. Komisja Europejska prowadzi działanie pod nazwą „Wysoka jakość żywności kluczem do sukcesu”. Produkty, które są zarejestrowane w Komisji Europejskiej, są chronione i wchodzi na rynek europejski dzięki promocji w Polsce, ale też i poza krajem. W ramach WPR wprowadzono oznakowania i logo, które poświadczają autentyczność tradycyjnych produktów spożywczych. Ponad 1000 produktów w Europie jest oznaczonych unijnym znakiem jakości (w Polsce jest ich 37). 5 sierpnia 2014 roku (najnowszy wpis) opublikowano wpisanie w rejestrze chronionych nazw pochodzenia i chronionych oznaczeń geograficznych najnowszego polskiego produktu – cebularza lubelskiego.

Produkty ekologiczne

Produkty regionalne

Dlaczego Komisja Europejska zdecydowała się na wprowadzenie oznakowania produktów?

Chodzi o to, żeby klient dostawał informację o tym, że dany produkt jest wytwarzany zgodnie z europejskimi standardami – w zgodzie z tradycją, z zasadami ekologii albo że jest związany z regionem. Producenci, którzy decydują się na wytwarzanie takiego produktu, muszą spełniać normy i muszą produkt certyfikować.

Produkt, który udało się nam zarejestrować – pierwszy produkt śląski: certyfikowany kołacz śląski – produkt regionalny.

Kołacz Śląski – Kołacz Śląski

Sztuka zarabiania – zarabianie z kulturą

Monika Wolańska, Beata Woroniec

(Uniwersytet Ludowy Rzemiosła Artystycznego, Wola Sękowa, Podkarpackie)

Organizujemy warsztaty rękodzieła dla grup zorganizowanych i grup nieformalnych. Są pokazy i spotkania. Wola Sękowa i okoliczne wioski słyną z łyżkarstwa, dlatego prezentujemy takie wyroby na naszych pokazach.

W uniwersytecie funkcjonuje galeria, gdzie urządzamy różne wystawy. Ważną wystawą organizowaną co roku jest wystawa absolwentów dwuletniego kursu rzemiosła artystycznego.

Bardzo ważnym aspektem naszej działalności są międzynarodowe akcje artystyczne. Ich organizatorem jest rzeźbiarz, Piotr Woroniec, który ściąga do Woli Sękowej rzeźbiarzy z Polski, Ukrainy i Słowacji. Uczymy się rzeźby w drewnie, wykonywania form użytkowych z drewna – popularnym ostatnio tematem są drewniane zabawki, ceramika i witraż, tkactwo i wikliniarstwo.

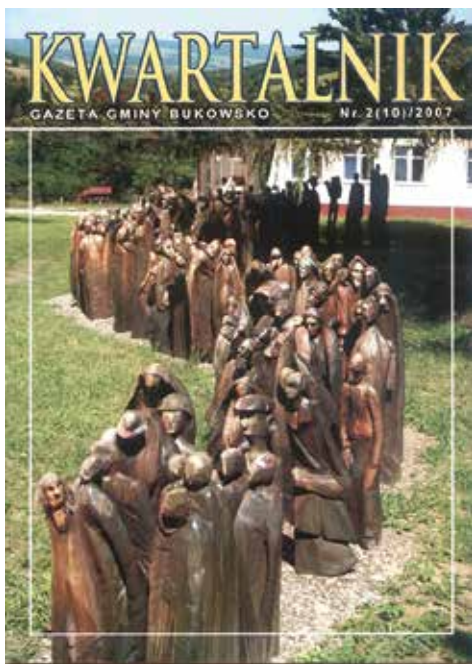

Co robią nasi absolwenci? W jaki sposób działają? Stowarzyszenie Serfenta z Cieszyna zorganizowało projekt „Plecionkarskim Szlakiem Wisły”, a potem – „Plecionkarskim Szlakiem Polski”.

Największym działaniem, które ściąga do naszej miejscowości wielu turystów i jest reklamą nie tylko uniwersytetu, ale i całej gminy Bukowsko, jest „Exodus”.

„Exodus” to instalacja stu dwudziestu rzeźb (widać je na okładce gminnego kwartalnika). To największa grupa rzeźb wykonana przez rzeźbiarzy zaproszonych do Woli Sękowej i przez Piotra Woronca. Ta ekspozycja jest związana z historycznymi wydarzeniami akcji Wisła – przesiedleniami na terenie wsi Wola Sękowa.

Jak promować działania w kulturze? Najlepszą reklamą dla naszych działań są zadowoleni uczestnicy, którzy idą w świat – do swoich miejsc pracy i zamieszkania, i po prostu opowiadają o tym, jak u nas jest.

Wiejski biznes, czyli lokalna przedsiębiorczość

Halina Siemaszko

Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej,
Sandomierz, Świętokrzyskie

Góry Pieprzowe – produkt turystyczny dla aktywnych

Na terenie Gór Pieprzowych powstało partnerstwo trójsektorowe, którego liderem jest Lokalna Organizacja Turystyczna Partnerstwo Ziemi Sandomierskiej. Projekt „**Góry Pieprzowe – produkt turystyczny dla aktywnych**” (zrealizowany w 2013r.) obejmował działania zmierzające do utworzenia produktu turystycznego z wykorzystaniem walorów przyrodniczych i geograficznych unikatowych dla rezerwatu Gór Pieprzowych oraz gminy Dwikozy.

Efektem projektu jest produkt turystyczny w postaci sześciogodzinnej wycieczki „retrobusem” po najciekawszych miejscach gminy Dwikozy.

Podczas wycieczki turysta zwiedza wraz z przewodnikiem Góry Pieprzowe, w czasie przerwy może skosztować szarlotki oraz herbaty z dzikiej róży. Następnie odwiedza

izbę pamięci Zawiszy Czarnego w Garbowie, odbywa przejażdżkę malowniczymi wąwozami lessowymi, poznaje historię kościoła w Górach Wysokich oraz historię benedyktyńskiej baszty w Kicharach Nowych, by na koniec posłuchać opowieści o uprawie winorośli i degustować wina z Winnicy Sandomierskiej.

Wojtasówka

Gospodarstwo Agroturystyczne Wojtasówka z Obrazowa należy do Stowarzyszenia Sandomierski Szlak Jabłkowy (SSJ), które zrzesza gospodarstwa agroturystyczne i sadownicze z terenu powiatu sandomierskiego. Sandomierski Szlak Jabłkowy biegnie przez najpiękniejsze zakątki powiatu, w większości pokrytego sadami jabłoniowymi. Pozwala turystom poznać nie tylko spuściznę kulturową tego regionu, ale też piękne krajobrazy. Wojtasówka jest również członkiem Sieci Dziedzictwa Kulinarного Świętokrzyskie w ramach Europejskiej Sieci Regionalnego Dziedzictwa Kulinarного, co potwierdza jakość tradycyjnej i innowacyjnej żywności, która nawiązuje do tradycji regionu.

Wojtasówka otrzymała Certyfikat MIEJSCA Z KLIMATEM 2012, przyznany przez Forum Rozwoju Efektywnej Energii (FREE) dla obiektu promującego nowoczesne źródła energii na terenach wiejskich i podmiejskich.

Poza ofertą agroturystyczną i bankietową właścicielka, pani Halina Wojtas, prowadzi wraz z mężem gospodarstwo sadownicze, a także sieć punktów skupu owoców. Działa w organizacjach pozarządowych, kultywujących tradycje i zwyczaje sprzed lat, bierze udział w wyjazdach promujących region oraz sadowniczych misjach zagranicznych.

Świętokrzyski Szlak Przygody

Partnerstwo sześciu lokalnych grup działania ze Świętokrzyskiego utworzyło w 2013 roku **Szlak Przygody**, który jest największym sieciowym produktem turystycznym w Polsce.

Obejmuje 850 km wyznaczonych tras, 100 oznakowanych atrakcji w sześciu Krainach (Kultury, Sacrum i Profanum, Talentów, Legend, Czterech Żywiołów i Natury, łączących zróżnicowane atrakcje położone na terenie 36 gmin województwa świętokrzyskiego).

Działa centralny system zarządzania produktem oraz system lojalnościowy, w ramach którego szybko rośnie grono partnerów komercyjnych. Powstała zintegrowana, konkurencyjna oferta turystyczna, oparta na wyróżnikach obszaru partnerstwa

i adresowana do zdefiniowanych grup turystów, rozwijana zgodnie z zasadami zarządzania marketingowego oraz zasadą zrównoważonego rozwoju. Na szlaku rozmieszczono 85 tablic z mapami oraz opisami atrakcji po polsku i po angielsku, 245 znaków drogowych oraz cztery przystanki turystyczne.

Działania zaplanowane w projekcie zapewniają lokalny rozwój z wykorzystaniem oraz zachowaniem dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, wykorzystanie zasobów lokalnych prowadzących do poszerzenia oferty turystycznej regionu, w tym do rozwoju produktów turystycznych.

Na działania związane ze szlakiem składają się: wytyczenie pętli szlaku, oznakowanie największych atrakcji turystycznych, promocję ciekawych miejsc i obiektów, a także nawiązanie do dziedzictwa kulturowego regionu.

Inkubator przetwórczy lub kuchenny

Projekt zakłada uruchomienie i prowadzenie inkubatora przetwórczego, zlokalizowanego w miejscowości Nowy Kamień, przez Ośrodek Promowania Przedsiębiorczości w Sandomierzu w partnerstwie z gminą Dwikozy.

Celem uruchomienia inkubatora jest zapewnienie dostępu do infrastruktury niezbędnej do wytwarzania produktów lokalnych przez gospodarstwa rolne. Pozwoli to na prowadzenie sprzedaży lokalnych produktów, w tym ekologicznych, wytwarzanych przez rolników i przetwórców na bazie lokalnego surowca i lokalnej tradycji; wzbogacenie i poszerzenie oferty lokalnych produktów w punktach sprzedaży, a także rozwój rynku lokalnych produktów, dobrej, zdrowej i tradycyjnej żywności.

Inkubator powstanie w nowym budynku, będącym własnością gminy Dwikozy. Zostaną zakupione urządzenia do mycia, sortowania i przetwarzania owoców, napełniania słoików, pasteryzacji, przechowywania i transportowania, itp.

Planowane jest opracowanie i wydanie poradnika „Jak założyć i prowadzić inkubator (przetwórczy) kuchenny”.

Przedsiębiorczość Północnej Jury

Halina Palarz

Stowarzyszenie LGD Partnerstwo Północnej Jury, Śląskie.

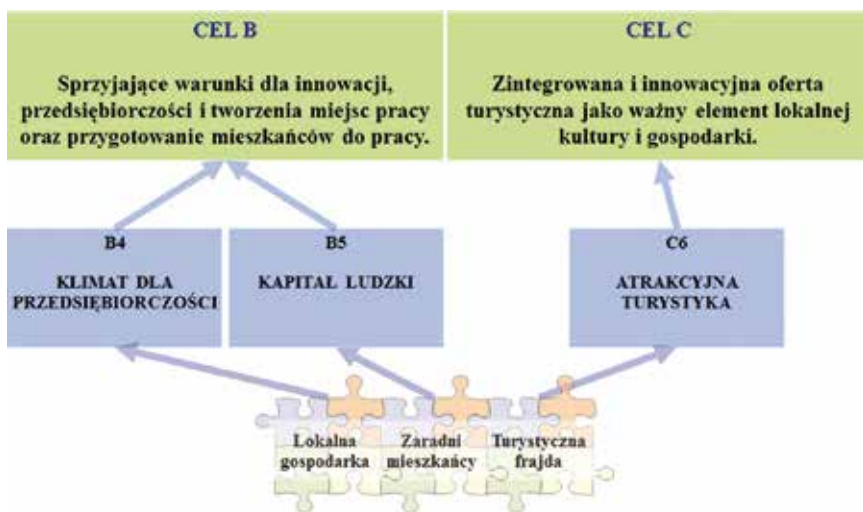
Kobiety i mężczyźni mają podobny wkład w realizację projektów związanych z przedsiębiorczością północnej Jury, co obrazuje tabela:

	Tworzenie i rozwój mikro-przedsiębiorstw	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
Liczba projektów rozliczonych i w trakcie realizacji	18	15
Liczba aplikujących mężczyzn	9	9
Liczba aplikujących kobiet	9	6

Partnerstwo Północnej Jury poświęciło sporo uwagi sprawom przedsiębiorczości, zatrudnienia i turystyki w lokalnej strategii rozwoju. Dwa spośród pięciu celów wiążą się z tym zakresem, a poświęcono im następujące przedsięwzięcia:

- lokalna gospodarka,
- zaradni mieszkańcy,
- turystyczna frajda,

na które składały się liczne projekty.

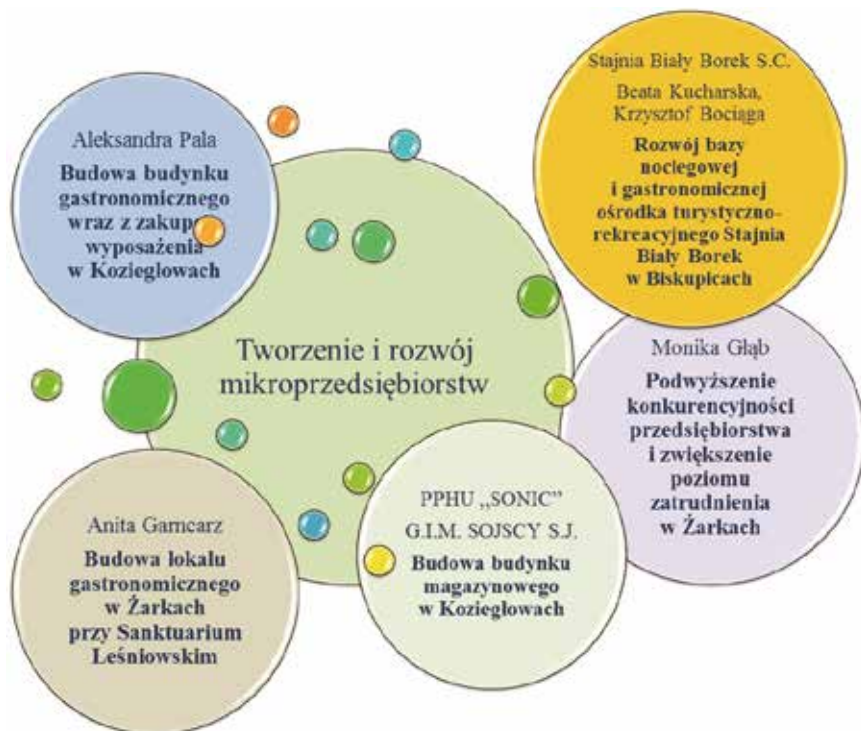

Realizacja strategii pozwoliła na osiągnięcie wielu konkretnych korzyści, które zmieniły oblicze północnej Jury i wzmocniły zaangażowanie mieszkańców w lokalny rozwój.

WYBRANE PRZYKŁADY REALIZOWANYCH PROJEKTÓW

Interesujące projekty to w szczególności:

A oto fragmenty zrealizowanych inwestycji:

Budowa budynku magazynowego

Wypożyczenie bazy
noclegowej i gastronomicznej

Budowa budynku
gastronomicznego wraz
z zakupem wyposażenia

Budowa lokalu
gastronomicznego

Zakup i montaż wyposażenia
podnoszącego standard
obiektu

Zintegrowane przedsięwzięcia hotelarskie – szansa rozwoju turystyki na obszarach wiejskich

Krzysztof Milski

Polska Izba Hotelarstwa

Polska Izba Hotelarstwa, samorząd zawodowy polskiego hotelarstwa, przygotowała program pod nazwą Zintegrowane przedsięwzięcia hotelarskie – szansa rozwoju turystyki na obszarach wiejskich. Dotyczy on budowy hoteli na terenach wiejskich. Ta inicjatywa wynika z potrzeb społecznych, zmiany sposobu wypoczynku, zarówno turystów polskich, jak też przyjeżdżających z zagranicy.

Obecnie tzw. „małą ścieżkę hotelarstwa” wypełniają gospodarstwa agroturystyczne, które mają do 5 pokoi (ograniczenia ustawowe). Doceniając działalność tych gospodarstw i popierając ich rozwój, Polska Izba Hotelarstwa dostrzega również zapotrzebowania na profesjonalne hotelarstwo, w oparciu o ustawę o usługach turystycznych, z uwzględnieniem specyfiki terenów wiejskich.

Program rozwoju sieci hoteli „Łan” został poprzedzony analizą zapotrzebowania na usługi turystyczno-wypoczynkowe o wyższym standardzie, a także możliwości pozyskania inwestorów oraz form finansowania tych przedsięwzięć inwestycyjnych. Analizą objętych zostało 16 województw. W programie budowy sieci hoteli „Łan” oparliśmy się również na wieloletnim doświadczeniu istniejących hoteli na terenach wiejskich w innych krajach, w tym szczególnie Landu Nadrenia Palatynat w Niemczech.

Całość tego programu oparta będzie w 100% o własność prywatną przedsiębiorców zgromadzonych w sieci hoteli. Polska Izba Hotelarstwa będzie właścicielem marki oraz koordynatorem całego przedsięwzięcia z centralną rezerwacją, informacją i promocją, a także przygotowaniem procesu inwestycyjnego „pod klucz” oraz wsparciem finansowania (kredyty, dotacje).

Rozwój na terenach wiejskich hoteli „Łan” może przyczynić się do poszerzenia oferty pracy. Strefa usług na rzecz powstającej sieci hoteli rozpoczyna się już w momencie przygotowania procesu inwestycyjnego oraz budowy hotelu, dając zatrudnienie zarówno w czasie inwestycji, jak i też po jej zakończeniu i rozpoczęciu działalności eksploatacyjnej. Wolne zasoby pracy mogą być ukierunkowane na wytwarzanie produktu, który będzie wykorzystywany w hotelach „Łan”, a także produktów dla przybywających turystów.

Budowa sieci hoteli „Łan” wypełni brak miejsc noclegowych w wielu bardzo atrakcyjnych regionach Polski, a tym samym zachęci turystów do przyjazdu na te tereny.

Hotele „Łan” wypełnią lukę obiektów o wysokim standardzie usług i pobytu na wsi, z możliwością korzystania z dobrodziejstw produkcji gospodarstw agroturystycznych oraz rolnych.

Odbiorcami usług hoteli „Łan” będą przede wszystkim rodziny z dziećmi, zwierzętami domowymi, hobbyści różnego typu, a także osoby, które chcą wypoczywać blisko natury.

Specyfiką charakteryzującą sieć będzie gościnność i bezpośredni kontakt właściciela z gośćmi. Gość będzie „przyjacielem hotelu”, a nie tylko anonimowym klientem.

Ważnym elementem przyciągającym gości będzie serwowanie potraw kuchni regionalnych, dania wytwarzane przez hotel lub dostarczane z zewnątrz z produktów ekologicznych, z gospodarstw produkujących ekologiczną żywność.

W strategii programu hoteli „Łan” zapisano do realizacji kompleksową obsługę inwestorów. Program budowy franczyzowej sieci hoteli „Łan” przeznaczony jest dla inwestorów prywatnych, firm turystycznych i samorządów terytorialnych.

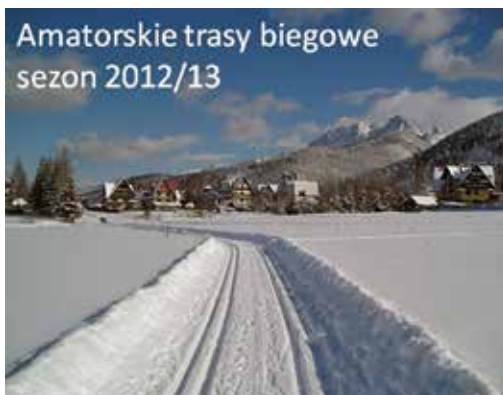
Standardowy obiekt hotelarski „Łan” to 30 pokoi o pod-wyższonym standardzie, wyposażonym w salę wielofunkcyjną, bar i restaurację. W obiekcie może znaleźć pracę nie więcej niż 8 osób.

Biegiem po zdrowie

Maria Nęcza, Halina Olejniczak

Stowarzyszenie Rozwoju Turystyki w Gminie Kościelisko,
Małopolskie.

Wieś Kościelisko leży u podnóża Tatr Zachodnich w sąsiedztwie Doliny Kościeliskiej i Chochołowskiej. Położenie geograficzne i warunki klimatyczne sprzyjają uprawianiu sportów zimowych, głównie narciarstwa biegowego. Nic też dziwnego, że wieś słynie z wieloletnich tradycji narciarskich – stąd wywodzi się blisko 40 olimpijczyków. Latem nasze doliny przemierzają tłumy turystów, zimą ruch turystyczny maleje.

Jakuszyce – magiczne miejsce, gdzie organizowany jest Bieg Piastów – zainspirowało nas do działania. Z nutką zazdrości i podziwu przyglądaliśmy się poczynaniom tamtejszego gospodarza – Juliana Gozdowskiego. Zorganizowaliśmy wyjazd radnych z gminy Kościelisko i członków stowarzyszenia na Polanę Jakuszycką. Postanowiliśmy organizować podobne biegi u nas.

Pan Julian Gozdowski na zaproszenie naszego stowarzyszenia przyjechał do Kościeliska, co pomogło nam w podjęciu decyzji, a naszą inicjatywę nazwaliśmy „Kościelisko dla biegaczy”.

Wytyczyliśmy trasy na prywatnych gruntach, udało się uzyskać zgodę kilkunastu właścicieli na nieodpłatne korzystanie z ich terenów i wtedy do naszych poczynań włączył się urząd gminy, który sfinansował prace przy przygotowaniu tras.

Największą niespodzianką był zakup ratraka, który w styczniu 2013 roku wjechał na biegowe trasy narciarskie.

Od samego początku trasy cieszyły się ogromną popularnością, a oficjalne ich otwarcie zorganizowało stowarzyszenie pod koniec stycznia 2013 roku.

W uroczystości uczestniczyli nasi olimpijczycy, którzy bardzo się cieszyli, że te trasy powstają i może dzięki temu znowu wyrosną ich następcy.

Latem zorganizowaliśmy na naszym stadionie biathlonowym pierwsze mistrzostwa „Biathlonowe nordic-walking”, zdecydowaliśmy też, że ta impreza będzie się odbywać co roku.

Kolejny sezon rozpoczęliśmy zawodami, które przyciągnęły mnóstwo biegaczy z całej Polski.

Nasze inicjatywy przyczyniły się do powstania projektu rozbudowy stadionu biathlonowego oraz powstania ośrodka sportowo-rekreacyjnego w Kościelisku. Planowany termin realizacji to 2017 rok.

Kobiety na rzecz rozwoju turystyki i przedsiębiorczości na słowackiej wsi

Mária Behanovská

Parlament Wiejski, Słowacja

WIEJSKA KOBIETA – LIDERKA ROKU to interesująca inicjatywa VIPA, którą realizujemy we współpracy z partnerami od 2002 roku.

Może nią być nominowana kobieta, która:

- mieszka na wsi,
- przeznacza swój wolny czas na życie publiczne w swojej wsi, gminie, powiecie...,
- jest uznawana za liderkę.

Oto kategorie, w których przyznawane są nominacje:

- kobieta – aktywistka trzeciego sektora, która działa w lokalnej organizacji, klubie...,
- kobieta – polityk: działa w lokalnych władzach (w sołectwie, gminie, ...),
- kobieta – przedsiębiorca,
- kobieta – rzemieślnik.

Ponadto organizujemy:

- „Wiejski dzień” w Parlamencie Słowacji – to okazja do zaprezentowania politykom wybranych obszarów wiejskich, ich tradycji, zasobów historycznych, naturalnych i kulturowych oraz regionalnej kuchni;
- „Sprzedaż z gospodarstwa” (projekt 4 NGOs – członka VIPA) wiąże się z legalizacją produktów;
- „Dni informacyjne VIPA” – dwudniowe seminarium organizowane co kwartał jest realizacją postanowień V Forum, poświęcamy je aktualnej tematyce związanej z rozwojem obszarów wiejskich;
- „Nasza wieś”
– czasopismo opisujące dobre praktyki związane z rozwojem obszarów wiejskich
(w numerze 2/2014 zamieszczono wzmiankę o konferencji „Wiejska Polska”);
- „Rozwój zasobów ludzkich w VIPA” – to projekt promujący 26 modułów edukacyjnych dla naszych członków (ICT, kompetencje zarządcze, komunikacja itp.).

Zrównoważona turystyka górska – modelowe podejście

Lucia Vačokova

Słowacka Agencja Zrównoważonego Rozwoju, Banská Bystrica,
Słowacja.

Obszary górskie

- są w gorszym położeniu z powodów klimatycznych i ukształtowania terenu;
- są narażone na zagrożenia globalne, a także polityczne, gospodarcze i społeczne;
- ekosystemy górskie są wielofunkcyjne i służą nie tylko mieszkańcom, ale też osobom zamieszkującym niziny.

Rozwiązaniem jest zastosowanie zasad zrównoważonego rozwoju.

Metody i strategie wspierające skoordynowane działania i decyzje uzgadniane pomiędzy różnymi instytucjami / aktorami odpowiedzialnymi za zarządzanie terenami góorskimi, w tym ich naturalnymi zasobami, z zaakceptowaniem podejścia:

- z udziałem wielu aktorów (uczestników);
- wielosektorowego;
- oddolnego.

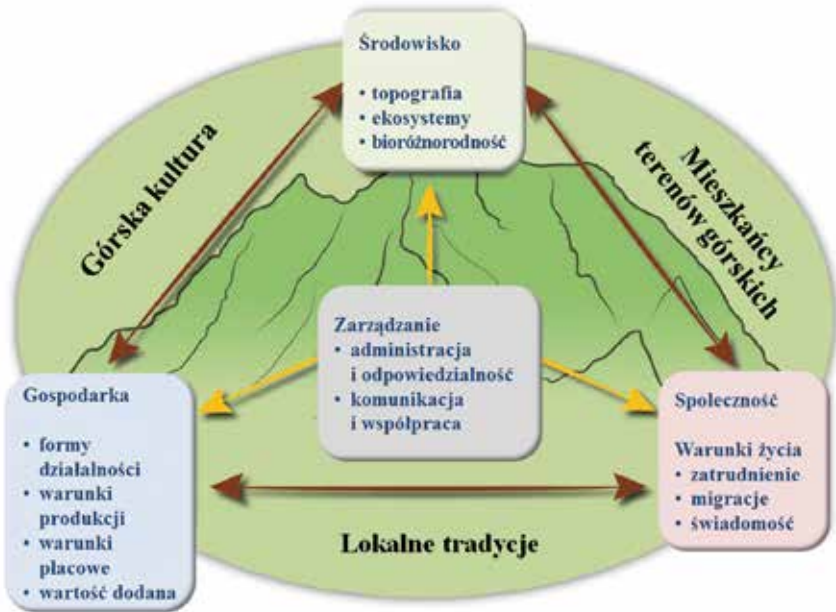
Oczekiwane rezultaty:

- lepsze wykorzystanie zasobów terytorialnych i finansowych;
- lepsza synergia;
- bardziej ukierunkowane działania;
- spójna polityka i wzmocnione oddziaływanie na cały obszar.

Green Mountain: Zrównoważony model rozwoju dla zielonych terenów górskich.

Program Transnarodowej Współpracy w południowo-wschodniej Europie był realizowany w okresie styczeń 2011 – marzec 2014. Jego cel to **wspólne przygotowanie i upowszechnienie zrównoważonego modelu, który może skutkować zintegrowaną strategią wzbogacającą walory ziem górskich i ich ochronę.**

Utworzono transnarodową platformę, która będzie opracowywać metody i wymieniać się dobrymi praktykami w zakresie zarządzania zasobami naturalnymi. Wspólny model zawiera europejskie wytyczne, które posłużą do opracowania planów zarządzania, pomocnych we wdrażaniu działań. Partnerzy i inne organizacje będą mogły stosować zachęty do działań gospodarczych na terenach górskich, promocji obszaru i podnoszenia świadomości, itd.

Projektowi towarzyszy zestaw narzędzi, które mogą być wykorzystywane na poziomie regionalnym i lokalnym (zilustrowane są na poniższym schemacie). Model zwraca uwagę na powiązania pomiędzy obserwowaniem (monitorowaniem) sytuacji, prowadzeniem analiz, w które zaangażowani są mieszkańcy i potencjalni partnerzy działań oraz tworzeniem wizji i strategii prowadzącej do pożądaných rezultatów.

Przykładami dobrych praktyk są rozwiązania stosowane w Austrii (Great Walser Valley – Walsertal). Produkty regionalne oznaczone znakiem ochrony biosfery. Mleczarnia i fabryka serów (Walserstolz) współdziała z muzeum sera, restauracją i sklepami oferującymi regionalne produkty spożywcze. Prowadzona jest uprawa ziół, maści, środków homeopatycznych i innych. Rozwija się przemysł drzewny.

Przykłady ze Słowacji to m.in. Huculská magistrála – klastery turystyczny na terenie Narodowego Parku Muránska Planina, owcza farma Zbojska oferująca produkty z owczego mleka – ser, żętycę i inne tradycyjne wyroby oraz Muzeum dzwonnków w Šumiacu.

Wyzwania dla wsi w perspektywie 2020

Zofia Szalczyk
podsekretarz stanu
w Ministerstwie Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Mam dzisiaj ogromny zaszczyt spotykać się z paniami, ale też z panami, w imieniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, pana Marka Sawickiego. Spotkanie z Państwem zaczynam od najserdeczniejszych pozdrowień od pana ministra dla organizatorów i dla wszystkich uczestników dzisiejszej konferencji. Łączy nas to, że korzenie tych wszystkich przedsięwzięć zaczynają się od aktywności sołtysów. Przez wiele lat pracowałam w doradztwie rolniczym i wiem, że na wsi, gdzie sołtys jest zaangażowany, aktywny, wieś żyje bardzo ciekawie, atrakcyjnie, ta wieś robi dużo rzeczy, dba o swoje o dziedzictwo i o wiele spraw. Dobry sołtys lub sołtyska – to takie drożdże dla życia lokalnej społeczności wiejskiej.

Ciekawa kwestia: wyzwania dla polskiej wsi w perspektywie 2020. Pierwsze wyzwanie dotyczy rolnictwa. Wieś polska – to przede wszystkim rolnictwo. Zadaniem nas wszystkich jest dbanie o to, żeby polskie pola i polskie zwierzęta gospodarcze dostarczały jak najlepszą żywność, jak najwyższej jakości, przede wszystkim dla Polek i Polaków. Żywność to dzisiaj bardzo dobry biznes, toteż wyzwaniem jest, aby jak najwięcej tej żywności trafiło na rynki europejskie i rynki świata. Nie unikniemy troski o to, aby polskie gospodarstwa rolne stawały się coraz bardziej konkurencyjne, aby dostarczały jak najlepsze surowce i aby z tych surowców przetwórstwo produkowało bardzo dobrą żywność. Są też nieżywnościowe artykuły, bo przecież rolnictwo to też wiklina, wełna, inne użytkowe surowce – chodzi więc o to, aby i ta produkcja mogła się rozwijać.

Druga kwestia, która wynika przede wszystkim z zaleceń europejskich, ale i także z coraz większej naszej świadomości – to kwestia troski o środowisko. To drugie poważne wyzwanie. Chodzi o to, aby rolnicy gospodarowali tak, by nie degradować gruntów rolnych, aby pozostały one dla przyszłych pokoleń w stanie lepszym, niż je posiadamy dzisiaj. Obszary wiejskie to ostoja różnego rodzaju dzikich zwierząt, w szczególności ptactwa. Do naszych wyzwań należy takie gospodarowanie, które pozwala zachować bioróżnorodność – zróżnicowanie gatunkowe w świecie roślin i zwierząt.

No i trzecie wyzwanie wiąże się z tym, że chcemy żyć coraz lepiej. Chcemy, żeby każde dziecko mogło korzystać z internetu

w taki sam sposób, jak korzystają na przykład dzieci w Poznaniu, w Warszawie czy w Koninie. A tak nie jest w całym kraju – są jeszcze białe plamy, gdzie nie ma w ogóle dostępu do sieci internetowej, są tereny, gdzie jest bardzo trudne przesyłanie danych.

Około 10 000 miejscowości cieszy się, że poprawiło swoją bazę z funduszy przeznaczonych na odnowę wsi, ale tych miejscowości, które chciałyby mieć może boiska sportowe, świetlice, mamy dużo więcej.

Jest jeszcze bardzo wiele wsi, gdzie nie ma kanalizacji, gdzie są kłopoty z prądem elektrycznym, bo jest przestarzała sieć. Czwartym wyzwaniem jest zapewnianie infrastruktury dla ludzi żyjących na wsi w sposób coraz lepszy, coraz bliższy temu, jaki dotyczyć mieszkańców miast.

Piąte, bardzo poważne wyzwanie, związane jest z tym, że nie wszyscy na wsi mają pracę. Wiele gospodarstw jest małych. Z tych gospodarstw w tradycyjny sposób niewiele można wyprodukować i sprzedać, więc są niskie dochody. Wyzwanie polega na tym, żeby te miejsca pracy na obszarach wiejskich mogły powstawać i żeby ludzie mogli pracować mieszkając u siebie, w swoim domu.

Te wyzwania są bardzo poważne, ale są też duże szanse ku temu, aby im sprostać. Temu przede wszystkim służą fundusze Wspólnej Polityki Rolnej. Mamy ich sporo: na płatności bezpośrednie (I Filar) jest to 23,5 mld euro, na PROW, czyli na rozwój obszarów wiejskich mamy 13,5 mld euro, z polityki spójności będzie mogło być przeznaczone ok. 5 mld euro. Razem jest tych pieniędzy ciut więcej, niż mieliśmy przez 7 lat. A zobaczcie, że przez te

7 lat udało nam się zrobić dużo dobrego, prawda? Widzimy to gołym okiem. Mamy więc doświadczenia, choć wiemy, że może nie wszędzie te pieniądze wydaliśmy najlepiej. Skoro one tak dobrze służą wsi, to trzeba zaplanować pomoc na ten nowy okres tak, żebyśmy nie mieli po siedmiu latach „kaca”, żeby środki były jak najlepiej wydane.

I jeszcze słowo o dopłatach bezpośrednich. Dopłaty bezpośrednie chcemy zbudować w taki sposób, aby przyczyniały się do rozwoju produkcji zwierzęcej. Oprócz podstawowej dopłaty obszarowej w kwocie około 110-115 euro (w zależności od wielkości zgłoszonej powierzchni) do każdego hektara gruntów rolnych, 15% całej kwoty pomocowej (łącznie prawie 4 mld euro) chcemy przeznaczyć na dopłaty powiązane z produkcją. Zamiarem ministra jest dać dopłatę dla każdego rolnika, który utrzymuje krowy mleczne w wysokości około 120-140 euro do krowy (do 50 sztuk, dokładna suma nie jest jeszcze znana). Chcemy przyczynić się do tego, żeby ta najważniejsza i zarazem ciężka produkcja zwierzęca, jaką jest produkcja bydła mlecznego, miała dodatkową rekompensatę.

Po drugie, chcemy wspierać produkcję bydła na cele mięsne (wołowinę). I tutaj również do każdego zwierzęcia przewidziana jest kwota ok. 140 euro. Powód jest taki, że mamy w Polsce bardzo dużo łąk i ten potencjał jest niewykorzystywany, jest bardzo niska obsada bydła i mamy przedostatnie miejsce w Europie pod względem spożycia wołowiny. Coś z tym trzeba robić.

Trzecia kwestia to owce. Do każdej sztuki będą dopłaty bezpośrednie do utrzymania owiec. Niestety nie będzie dopłat

bezpośrednich do trzody chlewnej, bo przepisy europejskie na to nie zezwalają. Będziemy więc wspierać trzodę chlewną z PROW. Chcemy też, żeby niektóre kierunki produkcji roślinnej się utrzymały bądź rozwijały. Będą kontynuowane dopłaty do buraków cukrowych, do ziemniaków na cele skrobiowe, do owoców miękkich, do pomidorów, do chmielu, ale też wprowadzamy nowy rodzaj dopłat: do lnu i konopii. Pamiętam, były w Wielkopolsce niebieskie łąny na wiosnę. Myślimy o programie rewitalizacji uprawy lnu w naszym kraju i planujemy specjalne dopłaty do uprawy lnu, bo len nie tylko daje bioróżnorodność, ale jest też bardzo poszukiwanym surowcem, przede wszystkim w przemyśle farmaceutycznym. Nasz przemysł farmaceutyczny i kosmetyczny importuje nasiona, siemę lniane, olej. Wyciągamy z tego wnioski i z myślą o małych gospodarstwach mamy na względzie program rewitalizacji uprawy lnu.

Mamy też koncepcję, aby każdy rolnik, który ma grunty rolne o wielkości 3 – 30 hektarów, otrzymywał w ramach dopłat bezpośrednich dopłatę dodatkową „na pierwsze hektary”. Ta kwestia jest konsultowana i nie jest pewne, czy będzie to wdrożone.

Planujemy także w ramach dopłat bezpośrednich dla młodych rolników w okresie pięciu lat gospodarowania około 60 euro na każdy hektar do 50 hektarów.

Druga część pomocy unijnej to Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020. To program, który ma na celu przede wszystkim zwiększanie konkurencyjności sektora rolnego.

Nie zapominamy też w programie o celach związanych z przedsiębiorczością, z Leaderem, będą środki finansowe na lokalne grupy działania. Będą też specjalne środki pomocowe, o które będą mogły ubiegać się tylko lokalne grupy działania na realizację lokalnych strategii rozwoju. Oceniamy, że jednym z najznakomitszych dotychczas efektów unijnego wsparcia w Polsce jest aktywizowanie społeczności lokalnej poprzez działania w ramach programu Leader. To jest absolutnie fenomenalne przedsięwzięcie. Osiągnęliśmy dużo lepsze efekty niż w Europie zachodniej w tym zakresie. Okazało się, że jak się lokalnie powierza ludziom pieniądze – małe środki pomocowe, to ludzie z dużą odpowiedzialnością do tych pieniędzy podchodzą, najlepiej wiedzą, jak je wydać. A najlepiej to chyba wypada fundusz sołecki. Z niewielkiej kwoty pieniędzy wieś potrafi wyczarować cuda, bo swoją pracą społeczną i dzięki ludziom dobrej woli i ich pieniądzom powstają naprawdę dobre rozwiązania.

Powiem jeszcze o jednym wyzwaniu do roku 2020, a jest to wyzwanie dla całej Europy. To poprawa innowacyjności gospodarek na terenie całej Unii Europejskiej. W ramach PROW zbudujemy tzw. Polską Sieć Innowacji. Będziemy tworzyć przy ODR stanowiska pracy, które będą pomagać rolnikom w zdobywaniu wiedzy o najnowszych rozwiązaniach, aby mogli je stosować, a tam, gdzie one zostaną zastosowane, żeby upowszechnić je jak najszybciej wśród innych rolników.

Aktywność dla sołectw i gmin wiejskich

senator **Ireneusz Niewiarowski**
Krajowe Stowarzyszenie Sołtysów

Aktywna wieś to szczęśliwa wieś. Co należy zrobić, aby tak było? Pierwsza rzecz, to jak najlepsze wykorzystanie dostępnych zasobów. Sądząc po zaprezentowanych przykładach udaje się to wspaniale.

Jakie zmiany prawne mogą służyć aktywności obywateli?

Ustawa o samorządzie gminnym mogłaby – moim zdaniem – dać sołectwu więcej możliwości do działania. Jest kilka pomysłów na realizację tych zmian.

Ważne jest wejście w życie **ustawy o zbiórkach publicznych**. Wystarczy tylko zgłosić potrzebę zbiórki i można przeprowadzić taką zbiórkę.

Ustawa o stowarzyszeniach przygotowana przez Kancelarię Prezydenta zwiększa możliwości działania stowarzyszeń zwykłych i ułatwia zakładanie organizacji.

Liczymy, że przygotowywana **ustawa o petycjach** zwiększy samorządność obywateli i odegra pozytywną rolę.

Z drugiej strony nie w pełni wykorzystujemy istniejące przepisy. Na przykład zapis o inicjatywie lokalnej w ustawie i działalności pożytku publicznego o wolontariacie przyniósł niespełna 500 takich inicjatyw w skali kraju. Na czym to polega? Grupa obywateli lub stowarzyszenie porozumiewają się z władzą lokalną i wykonują zadania publiczne w porozumieniu z tą władzą, ale też i z pewną odpowiedzialnością. Świetna rzecz, ale stosunkowo mało popularna.

Umiejętności związane z korzystaniem z technologii cyfrowych na wsi wymagają poprawy, zwłaszcza wśród osób starszych. Krajowe Stowarzyszenie Sołtysów organizuje konkurs „Sołectwa w sieci” oraz oferuje szeroki zakres szkoleń w ramach „Wiejskiej szkoły kompetencji”.

Jakie systemy wsparcia są dostępne na wsi?

Fundusz sołecki działa w ponad połowie gmin, wojewódzkie programy odnowy wsi funkcjonują w sześciu województwach (są także takie programy w powiatach), działa Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich. Warto też zapoznać się z koncepcją wsi tematycznych. Niedawno kilkadziesiąt gmin powołało Polską Sieć Odnowy i Rozwoju Wsi. Jednym z celów jest utworzenie sieci najciekawszych wsi jako produktów turystycznych.

Warto wspomnieć o działaniach organizacji wspierających wieś: Fundacja Wspomagania Wsi, Europejski Fundusz Rozwoju Wsi, Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności, ale także ważne

są działania wielu innych organizacji, jak Federacja Inicjatyw Oświatowych, Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich, Fundacja NIDA i inne.

Wieś, która wie, czego chce, układa plan działania, organizuje spotkania, dysponuje swoją stroną internetową – ta wieś ma możliwości budowania nowego oblicza. W sołectwie najczęściej zależy od mieszkańców. Naszym obowiązkiem jest wspieranie wsi, aby mogła rozwijać się po nowemu.

II. ORGANIZACJE WSPIERAJĄCE PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ, TURYSTYKĘ WIEJSKĄ I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej

Partnerstwo Północnej Jury

Polska Izba Hotelarstwa

Polska Izba Produktu Regionalnego i Lokalnego

Stowarzyszenia Rozwoju Turystyki w Gminie Kościelisko

Uniwersytet Ludowy Rzemiosła Artystycznego

Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej

Ośrodek Promowania
Przedsiębiorczości
Sandomierz

opiwpr.org.pl

Jest fundacją, która powstała po to, aby pomagać mieszkańcom wsi i małych miast ziemi sandomierskiej w trudnym, burzliwym i pełnym niepewności czasie przemian społecznych i gospodarczych zachodzących w Polsce wraz ze zmianą systemu politycznego na przełomie lat 80. i 90. XX wieku. Swoją udział w utworzeniu fundacji miała amerykańska niedochodowa organizacja TechnoServe Inc.

Działania Fundacji są ze wszelkich miar potrzebne, bowiem statystyka przedsiębiorczości i aktywności organizacji pozarządowych plasuje województwo świętokrzyskie na ostatnich miejscach rankingów. Misją Fundacji jest działanie na rzecz rozwoju lokalnych społeczności w Polsce.

Fundacja świadczy usługi szkoleniowe, doradcze, informacyjne i finansowe. Prowadzi także działalność szkoleniowo-hotelową w ośrodku konferencyjno-hotelowym o nazwie Hotel Basztowy (na zdjęciu), wybudowanym w 2002 roku, we współpracy z organizacjami amerykańskimi.

Fundacja współpracuje z właścicielami małych i średnich przedsiębiorstw, samorządami lokalnymi, rolnikami oraz młodzieżą, głównie w regionie południowo-wschodniej Polski, a także z partnerami z zagranicy.

Dzięki wieloletniej pracy poznała specyfikę oraz uwarunkowania regionu i zyskała uznanie klientów oraz instytucji współpracujących jako doświadczona organizacja świadcząca wysokiej jakości usługi doradcze i szkoleniowe. Fundacja używa też nazwy skróconej w brzmieniu: Ośrodek Promowania Przedsiębiorczości.

Partnerstwo Północnej Jury

www.jura-ppj.pl

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Partnerstwo Północnej Jury działa od 2005 roku. We wrześniu 2004 roku 9 gmin położonych w północnej części Jury Krakowsko-Częstochowskiej postanowiło rozpocząć współpracę w celu skorzystania z szans jakie daje Pilotażowy Program LEADER+.

Stowarzyszenie wspiera działania służące wykorzystaniu i zagospodarowaniu zasobów społecznych, naturalnych, kulturalnych i turystycznych północnej Jury. Stowarzyszenie rozwija świadomość ekologiczną, przedsiębiorczość, integrację międzypokoleniową, propaguje wiedzę i poszanowanie dziedzictwa kulturowego, tradycji, obyczajów, przyczynia się do upowszechniania zdrowego stylu życia. Wizja rozwoju północnej Jury określa ją jako „obszar zrównoważonego rozwoju, przyjaznego dla naturalnego środowiska, społecznych inicjatyw i przedsiębiorczości oraz obszar o wybitnej atrakcyjności turystycznej na skalę europejską”. Stowarzyszenie wspiera oddolnie inicjatywy społeczne, związane z funkcjonowaniem wsi, odnoszące się zarówno do kwestii duchowych, jak i materialnych.

Polska Izba Hotelarstwa

Polska Izba Hotelarstwa jest organizacją samorządową polskiej branży hotelarskiej. Powstała w 2002 roku. Podstawowe cele działalności Polskiej Izby Hotelarstwa to:

- stwarzanie warunków do rozwoju branży,
- minimalizowanie kosztów eksploatacji obiektów hotelarskich,
- obrona interesów hotelarzy.

Polska Izba Hotelarstwa opracowała i promuje Kodeks Etyki Hotelarza. Izba jest współinicjatorem i uczestnikiem międzynarodowych projektów, m.in. jest sygnatariuszem kodeksu etycznego podpisanego 17 października 2013 roku w Wilnie Globalnego Kodeksu Etyki w Turystyce.

Polska Izba Hotelarstwa przygotowała program budowy hoteli na terenach wiejskich pod nazwą Europejska Organizacja Hoteli „AGRO”.

Polska Izba Produktu Regionalnego i Lokalnego

produktyregionalne.pl

Polska Izba Produktu Regionalnego i Lokalnego zrzesza producentów produktów regionalnych, tradycyjnych i lokalnych z całej Polski. Izba reprezentuje ich interesy, wzmacnia budowę rynku żywności wysokiej jakości, bierze udział w przygotowaniu prezydenckich dożynek, organizuje szkolenia, konferencje, opiniuje wnioski dotyczące wpisania danego produktu na listę prowadzoną przez ministra.

„Nasze kulinarne dziedzictwo” to działanie prowadzone przez izbę we współpracy z urzędami marszałkowskimi, samorządami lokalnymi i ośrodkami doradztwa rolniczego. Krajowa Izba Produktu Regionalnego i Lokalnego jest twórcą i właścicielem znaku „Jakość Tradycja”.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi uznał system „Jakość Tradycja” za krajowy system jakości żywności.

Służy on wyróżnianiu produktów żywnościowych wysokiej jakości z uwzględnieniem produktów tradycyjnych. Do systemu mogą przystąpić wszyscy rolnicy, producenci rolni, przetwórcy w kraju i za granicą. Oznaczenie produktu zawiera też nazwę województwa, z którego pochodzi produkt. System „Jakość Tradycja” jest też uznany przez Unię Europejską.

Stowarzyszenie Rozwoju Turystyki w Gminie Kościelisko

turystykakoscielisko.pl

Stowarzyszenie Rozwoju Turystyki w Gminie Kościelisko skupia się na wspieraniu rozwoju turystycznego gminy Kościelisko. Propaguje wypoczynek i angażuje się w organizowanie i prowadzenie aktywnych form rekreacji. Stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez promowanie walorów turystycznych, przyrodniczych i kulturowych Tatr i Podhala, a w szczególności gminy Kościelisko.

Rozpowszechnianie informacji o możliwościach wypoczynku na terenie gminy Kościelisko, a także tworzenie nowych produktów turystycznych – to domena stowarzyszenia, które zainicjowało

społeczne zaangażowanie w urządzenie tras biegowych oraz zawodów biegowych pod Tatrami. Ambicją stowarzyszenia jest podnoszenie standardu usług turystycznych, oferowanych na terenie gminy Kościelisko. Aktywność stowarzyszenia przejawia się w organizacji imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych, a także w pomaganiu członkom stowarzyszenia w prowadzeniu usług turystycznych (doradztwo merytoryczne, szkolenia, wymiana doświadczeń, pomoc w kwestiach podatkowo-prawnych związanych z organizowaniem i prowadzeniem usług turystycznych).

Ważnym aspektem działań stowarzyszenia jest dbałość o ochronę dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, zwłaszcza w odniesieniu do narodowego skarbu – Tatr (tu istotna jest także współpraca z partnerami ze Słowacji). Cele stowarzyszenia przyświecają także działalności wspomagającej rozwój społeczności lokalnych, rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości.

Współdziałanie z różnymi partnerami pozwala na podejmowanie nowych inicjatyw. Najnowszy przykład współpracy gminnym

s a m o r z ą d e m
K o ś c i e l i s k a
to wykonanie
i umieszczenie
banera promującego
Kościelisko dla
biegaczy.

Szczególnie liczy się współpraca z mieszkańcami, zwłaszcza z przedstawicielami młodego pokolenia, którzy aktywnie angażują się w inicjatywy stowarzyszenia.

Stowarzyszenie propaguje działania na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społecznościami.

Uniwersytet Ludowy Rzemiosła Artystycznego

uniwlud.pl

Stowarzyszenie „Uniwersytet Ludowy Rzemiosła Artystycznego” w Woli Sękowej wywodzi się ze Wzdowa, gdzie uniwersytet ludowy prowadził działalność od 1959 roku. Uniwersytet kształcił instruktorów świetlic wiejskich, instruktorów teatralnych, instruktorów rękodzieła artystycznego. Przez wiele lat współpracowaliśmy z Narodowym Centrum Kultury, które wydawało certyfikaty instruktorskie. Uniwersytety ludowe są to szkoły nawiązujące do tradycji ludowych, które wywodzą się ze Skandynawii. W Danii i w Szwecji jest bardzo wiele tego typu placówek, które chronią wartości kultury ludowej, wartości regionalne. Do tych tradycji i ideałów chcemy

nawiązywać. Chcemy pokazywać piękno, jakie jest na wsi – z całym bogactwem kulturowym, z sercem ludzkim, z tą mądrością, ciepłem – to tworzy jedną spójną całość.

Nasza szkoła we Wzdowie – ogólnopolska, a właściwie momentami międzynarodowa – zaczęła tracić możliwość przetrwania. Cudem udało nam się przetrwać.

W naszym gronie nie było osób, które wiedziałyby, jak zarabiać pieniądze, jak pozyskać dotacje. To była garstka pasjonatów, „wariatów”, którzy właściwie o pieniądzach nie myśleli, ale mieli wielkie serce i chcieli razem być, kochali rękodzieło i nie chcieli się rozstać. Nie chcieli odpuścić tej idei. Ta potężna siła spowodowała, że nam się udało. Wsparli nas cudowni urzędnicy – tu wielkie podziękowania dla wójta gminy Bukowsko, który wsparł nas od strony „przedsiębiorczej”, a także zaoferował nowe lokum, bo w starym już nie było najmniejszych szans funkcjonowania.

Uniwersytet Ludowy Rzemiosła Artystycznego zajmuje się głównie prowadzeniem dwuletniego kursu rękodzieła artystycznego. To kształcenie czeladników ginących rzemiosł: tkactwa, haftu, koronkarstwa, rzeźby w drewnie, koszykarstwa, plecionkarstwa, ceramiki.

Współpracujemy z Izbą Rzemieślniczą w Rzeszowie i jesteśmy dumni z tego, że mamy jedyne w kraju komisje egzaminujące mistrzów i czeladników w tych dziedzinach.

Związek Śląskich Rolników

silesia.agro.pl

Związek Śląskich Rolników jest związkiem regionalnym i ponadwojewódzkim, jest stowarzyszeniem aktywnych rolników z Górnego Śląska (woj. opolskie, śląskie) i ma status organizacji pożytku publicznego.

Celem związku jest przedstawicielstwo interesów rolników w kraju i za granicą w celu polepszania sytuacji gospodarczej członków związku, jak również promowanie gospodarstw rolnych swoich członków, oraz podwyższanie i zapewnianie opłacalności tych gospodarstw w możliwie najszerszym zakresie. Głównym celem jest godna reprezentacja jak i obrona rolników. Wizją działalności związku jest: nowoczesne rolnictwo z zachowaniem śląskiej tradycji. Związek organizuje szkolenia oraz wyjazdy studyjne w kraju i za granicą, realizuje różne projekty wzmacniające przedsiębiorczość na wsi, między innymi dotyczące żywności tradycyjnej i regionalnej oraz agroturystyki. Z inicjatywy Związku Śląskich Rolników powstały: Mleczarnia Rolników Śląskich w Kadłubie oraz Niezależne Laboratorium oceny mleka w Opolu. Związek wydaje publikacje promujące śląską kulturą wiejską i rolnictwo oraz tradycje wsi śląskiej.

Videcky Parlament na Slovensku

Wiejski Parlament na Słowacji

vipa.sk

W 2000 roku, na cztery lata przed przystąpieniem do Unii Europejskiej, pojawił się na Słowacji ruch wiejski, który przerodził

się w utworzenie na Słowacji wiejskiego parlamentu – jednego z pierwszych w Europie. VIPA – Videcky Parlament na Slovensku. Wiejski Parlament na Słowacji powstał z inicjatywy wiejskich środowisk jako organizacja pozarządowa.

Misją VIPA jest:

- zabieganie o poprawę jakości życia na obszarach wiejskich,
- wspieranie wiejskich inicjatyw w zarządzaniu rozwojem na obszarach wiejskich.

Misja VIPA jest realizowana poprzez rozmaite projekty i współpracę w kraju i za granicą.

Co dwa lata VIPA organizuje wiejskie forum. Forum ustala priorytety stosownie do potrzeb na wsi. Na podstawie priorytetów planujemy działania i dzięki realizacji tych działań spełnia się misja VIPA. Forum pracuje w dwóch formach:

- **sesja plenarna** – (z udziałem wszystkich uczestników), podczas której są omawiane działania od poprzedniego forum, a także osiągnięcia i niepowodzenia;
- **warsztaty** – prowadzone w kilku grupach tematycznych, poprzedzone wizytą w terenie wiejskim i zapoznaniem się z dobrymi praktykami;
- **wieczorne przyjęcie** z programem kulturalnym, nieformalnymi dyskusjami (wieczorem grupy robocze wypracowują stanowisko do zaprezentowania podczas plenarnego zakończenia forum).

Forum towarzyszą prezentacje i wystawy sztuki tradycyjnej, kulinariów i innych skarbów dziedzictwa regionu będącego gospodarzem forum.

VIPA jest uznaną organizacją w kraju i za granicą. Nasi członkowie są zaangażowani w proces planowania polityk wiejskich, biorą udział w grupach eksperckich, we wdrażaniu i ewaluacji programów w skali europejskiej.

VIPA angażuje się we współpracę międzynarodową poprzez udział w europejskich inicjatywach sieciowych oraz realizację projektów.

Współpraca międzynarodowa i pozycja VIPA za granicą są ważnym czynnikiem budowania wizerunku całej sieci. Wymiana dobrych praktyk i inspiracja zagranicznych partnerów pozwalają nam doskonalić jakość naszych działań.

Słowacka Agencja Naturalnego Środowiska

**SLOVENSKÁ AGENTÚRA
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA**
SLOVAK ENVIRONMENT AGENCY

sazp.sk

Słowacka Agencja Naturalnego Środowiska działa od 1993 roku. Ma trzy sekcje:

- ds. nauki i zarządzania projektami,
- ds. funduszy,
- ds. gospodarki.

Działa także centrum danych.

W 2013 roku ukazał się podręcznik poświęcony wzorcowemu modelowi rozwoju obszarów górskich, opracowany jako efekt międzynarodowego projektu prowadzonego przez SAZP we współpracy z Austrią oraz Włochami.

Krajowe Stowarzyszenie Sołtysów

kss.org.pl

W dwudziestym roku działalności Krajowe Stowarzyszenie Sołtysów podjęło starania o uhonorowanie zasłużonych działaczek ruchu wiejskiego.

Uroczystość wręczenia zaszczytnych wyróżnień odbyła się podczas konferencji „Wiejska Polska“, zorganizowanej przez

Krajowe Stowarzyszenie Sołtysów pod patronatem Prezydenta RP, Bronisława Komorowskiego.

Minister Dariusz Młotkiewicz wręczył odznaczenia paniom z różnych regionów:

Srebrny Krzyż Zasługi

Irena KRUKOWSKA-SZOPA

Maria NOWAK

Bożena PEŁDIAK

Krystyna RYTLEWSKA

Brązowy Krzyż Zasługi

Magdalena BAWEJ

Odnaka Honorowa „Zasłużony dla Rolnictwa” została

wręczona przez panią minister Zofię Szalczyk następującym paniom:

Barbara CZACHURA

Renata GILERT-GUTT

Arleta JAŚNIEWICZ

Grażyna KANIEWSKA

Ewa KORZUCHOWSKA

Klara MALECKA

Monika MICHALAK

Beata STANKIEWICZ

Maria WYMYSŁO

Odznaką Honorową

za Zasługi dla Województwa Wielkopolskiego

została wyróżniona przez Marszałka Wielkopolskiego Marka
Woźniaka pani Irena WOJCIECHOWSKA

III. STANOWISKO UCZESTNIKÓW KONFERENCJI „WIEJSKA POLSKA. PRZEDSIĘBIORCZA WIEŚ”

Kobiety potrzebują na wsi dogodnych warunków do godzenia aktywności społecznej i zawodowej ze sferą prywatną. Dostęp do środków transportu, usług społecznych (opieka nad dziećmi i osobami starszymi, oferta edukacyjna i kulturalna) oraz wsparcie w pozyskiwaniu środków finansowania przedsięwzięć są ważnymi warunkami utrzymania wysokiej aktywności wiejskich kobiet. Propagowanie elastycznego czasu pracy oraz rozwijanie kompetencji informatycznych może sprzyjać lepszej realizacji aspiracji mieszkanek wsi.

Przedsiębiorczość wymaga dobrego zaopatrzenia mieszkańców wsi w informacje, kompetencje i środki ułatwiające podejmowanie przedsięwzięć gospodarczych. Propagowanie dobrych praktyk i ułatwianie dostępu do rynków, terenów i obiektów to czynniki sprzyjające pobudzaniu przedsiębiorczości. Odpowiednie przygotowanie młodych mieszkańców wsi do planowania aktywności w sektorze gospodarczym oraz tworzenie przyjaznych regulacji prawnych wymagają współdziałania wszystkich sektorów.

Turystyka wiejska oraz agroturystyka stanowią ważny czynnik aktywności na wsi. Regionalny charakter turystyki wymaga współdziałania związanego z dbaniem o odpowiedni marketing, wyznaczanie standardów jakości i podnoszenie kompetencji związanych z obsługą ruchu turystycznego. Uzupełnieniem tych działań mogą być wiejskie szkoły gościnności adresowane do mieszkańców. Wykorzystanie lokalnych zasobów kulturowych, przyrodniczych, gastronomicznych, rekreacyjnych i rzemieślniczych wymaga zintegrowanego podejścia do wiejskiej turystyki.

IV. UWARUNKOWANIA I REKOMENDACJE

EUROPA

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) NR 1303/2013

z dnia 17 grudnia 2013 r.

ustanawiające **wspólne przepisy** dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006.

Rozporządzenie uwzględnia m.in. wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, które może być finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, na przykład poprzez promowanie przedsiębiorczości. W szczególności będzie wspierane wykorzystywanie nowych pomysłów, sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym przez inkubatory przedsiębiorczości, a także wspieranie zdolności firm do rozwoju i do zaangażowania się w innowacje.

Tym działaniom przyświecają postanowienia programu „Akt małego biznesu”, zatytułowanego „Najpierw myśl na małą skalę” z 25 czerwca 2008 roku. Akt zawiera zestaw 10 zasad służących

tworzeniu korzystnych warunków dla rozwoju małych i średnich firm.

ROZPORZĄDZENIE 1303 przewiduje też promowanie trwałego i korzystnego zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników. Takie wsparcie może być finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego i dotyczy pracy na własny rachunek, przedsiębiorczości i tworzenia przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw. Zakres wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w tym kontekście obejmuje wspieranie inkubatorów przedsiębiorczości oraz wsparcie inwestycyjne pracy na własny rachunek, mikroprzedsiębiorstw i tworzenia przedsiębiorstw.

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) NR 1305/2013

z dnia 17 grudnia 2013 r.

w sprawie **wsparcia rozwoju obszarów wiejskich** przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)

Rozporządzenie 1305 wskazuje na to, że dla rozwoju obszarów wiejskich zasadnicze znaczenie mają tworzenie i rozwój nowej działalności gospodarczej w postaci nowych gospodarstw, różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej, w tym dostarczanie usług na rzecz rolnictwa i leśnictwa, działania związane z opieką zdrowotną, integracja społeczna i działalność turystyczna.

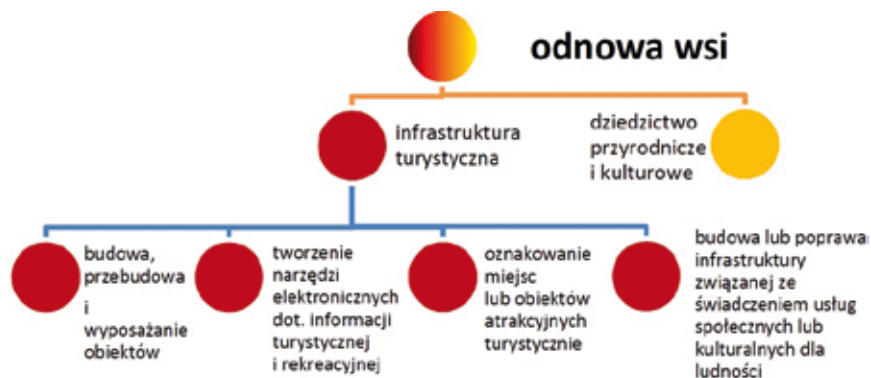
Rozporządzenie podkreśla znaczenie propagowania różnicowania działalności rolników w kierunku działalności pozarolniczej oraz tworzenia i rozwijania małych i średnich firm prowadzących działalność pozarolniczą na obszarach wiejskich. W szczególności działanie to powinno również wspierać przedsiębiorczość kobiet na obszarach wiejskich.

Rozporządzenie nawiązuje do kwestii miejsc pracy i podkreśla konieczność działań na rzecz zatrudnienia i tworzenia wysokiej jakości miejsc pracy na obszarach wiejskich. Ważne jest przy tym zachowanie istniejących miejsc pracy, ograniczenie sezonowych wahań zatrudnienia, rozwój sektorów nierolniczych poza rolnictwem i sektorem rolnictwa oraz sektorem przetwórstwa spożywczego.

W rozporządzeniu 1305 jest mowa o wadze integracji przedsiębiorstw i powstawaniu lokalnych powiązań między sektorami. Na przykład należy wspierać projekty łączące rolnictwo i turystykę wiejską poprzez promowanie zrównoważonej i odpowiedzialnej turystyki na obszarach wiejskich oraz dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe, a także inwestycje w energię odnawialną.

Rentowność nowej działalności gospodarczej zależy od dobrego planu biznesowego, zwłaszcza dla początkowego okresu działalności, który może być objęty wsparciem. Złożenie takiego planu jest warunkiem udzielenia wsparcia – chodzi o to, aby przedsiębiorca pomyślnie wkroczył na rynek i utrzymał się na nim, zyskując możliwość późniejszego rozwoju.

Artykuł 20, którego treścią są **podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich**, przewiduje inwestycje w infrastrukturę rekreacyjną, informację turystyczną i infrastrukturę turystyczną o małej skali, służącą publicznemu korzystaniu z tych usług.

Artykuł 35 to fragment odnoszący się do nowego podejścia Unii Europejskiej do innowacji poprzez partnerską współpracę. Taka współpraca dotyczy też obszarów wiejskich, a nadano jej nazwę EIP-Agri.

Podejście EPI (Europejskie Partnerstwa Innowacyjne) zapoczątkowano w Unii Europejskiej w 2011 roku i dotyczy ono kilku strategicznie ważnych kwestii. Jedną z nich jest rolnictwo, a szerzej rzecz ujmując – obszary wiejskie. Sposobem działania tego modelu jest tworzenie grup operacyjnych, które diagnozują problem i poszukują dla niego rozwiązania, następnie wdrażają i promują w taki sposób, aby mogli z niego skorzystać także inni.

Grupy operacyjne utworzą zainteresowane podmioty, takie jak: rolnicy, badacze, doradcy i przedsiębiorcy z sektora rolno-spożywczego.

To zostało uwzględnione w rozporządzeniu pod nazwą **Współpraca**. Przewidziano tu, że ma ono służyć wspieraniu współpracy z udziałem co najmniej dwóch podmiotów. Może ona dotyczyć w szczególności:

- A. metod współpracy między różnymi podmiotami w unijnym sektorze rolnictwa, sektorze leśnictwa i łańcuchu żywnościowym, oraz innymi podmiotami, które przyczyniają się do realizacji celów i priorytetów polityki rozwoju obszarów wiejskich, w tym grup producentów, spółdzielni i organizacji międzybranżowych;
- B. tworzenia klastrów i sieci;
- C. ustanawiania i funkcjonowania grup operacyjnych.

Współpraca, o której mowa w ust. 1, dotyczy przede wszystkim:

- a. projektów pilotażowych;
- b. rozwoju nowych produktów, praktyk, procesów i technologii;
- c. współpracy między małymi podmiotami przy organizowaniu wspólnych procedur pracy i wspólnym korzystaniu z pomieszczeń i zasobów oraz rozwoju lub marketingu usług turystycznych związanych z turystyką wiejską;
- d. współpracy między podmiotami łańcucha dostaw na rzecz utworzenia i rozwoju krótkich łańcuchów dostaw i rynków lokalnych;
- e. działalności promocyjnej w kontekście lokalnym, związanej z rozwojem krótkich łańcuchów dostaw i rynków lokalnych;

- f. wspólnych działań podejmowanych w celu łagodzenia zmiany klimatu lub przystosowania się do niego;
- g. wspólnych podejść do projektów środowiskowych i bieżących praktyk środowiskowych, w tym sprawnego gospodarowania wodą, wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych i zachowywania krajobrazu rolnego;
- h. współpracy między podmiotami łańcucha dostaw na rzecz zrównoważonego dostarczania biomasy do stosowania w produkcji żywności i energii oraz w procesach przemysłowych;
- i. realizowania, w szczególności przez grupy partnerów publicznych i prywatnych, strategii rozwoju lokalnego dotyczących priorytetów unijnych w zakresie rozwoju obszarów wiejskich;
- j. opracowania planu urządzenia lasu lub równoważnych instrumentów;
- k. zróżnicowania działalności rolniczej na działania dotyczące opieki zdrowotnej, integracji społecznej, rolnictwa wspieranego przez społeczność lokalną oraz edukacji w dziedzinie środowiska i żywności.

POLSKA

Strategia Rozwoju Kraju 2020

AKTYWNE SPOŁECZEŃSTWO KONKURENCYJNA GOSPODARKA SPRAWNE PAŃSTWO

Załącznik do uchwały nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r. (poz. 882)

W Polskiej Strategii na najbliższe lata można znaleźć odniesienia do przedsiębiorczości i do turystyki.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

W strategii użyto sformułowania „zarządzanie rozwojem”, co wskazuje na konieczność współdziałania i podejmowania decyzji, a nie tylko „prowadzenia polityki rozwoju” (jak to ujęto w 2006 roku w ustawie pod tytułem). Takie podejście jest bardziej wymagające i powinniśmy je odnosić do różnych „szczebli”, zwłaszcza do szczebla lokalnego, gdzie sporządzamy plany dla wsi, dla gminy, dla nieco większych obszarów lokalnych – po to, by osiągać konkretne, precyzyjnie zaplanowane zmiany.

Zarządzanie rozwojem wymaga partnerskiego zaangażowania ze strony lokalnych środowisk, nie można jednak zapominać, że do władzy publicznej należy obowiązek organizowania dialogu i współpracy oraz proponowania narzędzi zarządzania. Dlaczego? Wydawanie publicznych środków jest związane

z realizacją potrzeb lokalnych środowisk, a z drugiej strony – wymaga stosowania takich narzędzi, które są zgodne z prawem. Dlatego sprawne zarządzanie rozwojem wymaga rozpoznawania opinii lokalnych środowisk, badania ich potrzeb i organizowania publicznych deliberacji (rozważań) o tym, co jest potrzebne i ważne. Wypracowanie odpowiednich narzędzi zarządzania, które umożliwiają partnerskie działanie – to warunek rzeczywistego „zarządzania rozwojem”. Tworzenie zespołów zadaniowych, delegowanie zadań podmiotom społecznym lub grupom interesów – przy zachowaniu kontroli wskaźników i procedur – to wyzwanie, z którym będziemy się mierzyć.

Jak napisano w strategii:

Chodzi więc o stworzenie obywatelom takich warunków, aby nie tylko biernie uczestniczyli w procesach rozwojowych, ale je kreowali. Efektywny dialog obywatelski, umożliwiający obywatelom aktywne kreowanie procesów rozwojowych, musi być zbudowany m.in. na poszerzaniu zakresu konsultacji społecznych i umożliwienia obywatelom uczestnictwa w kształtowaniu polityk publicznych na każdym etapie ich tworzenia. Rzeczywiste przeprowadzenie zmian o charakterze cywilizacyjnym nie będzie bowiem możliwe bez przemiany dominującej postawy obywatelskiej z „biernego odbiorcy” na „aktywnego uczestnika”.

...państwo w celu stymulowania rozwoju kapitału społecznego będzie przede wszystkim wzmacniać postawy aktywnego, świadomego obywatelstwa, a także postawy proprzedsiębiorcze i proinnowacyjne.

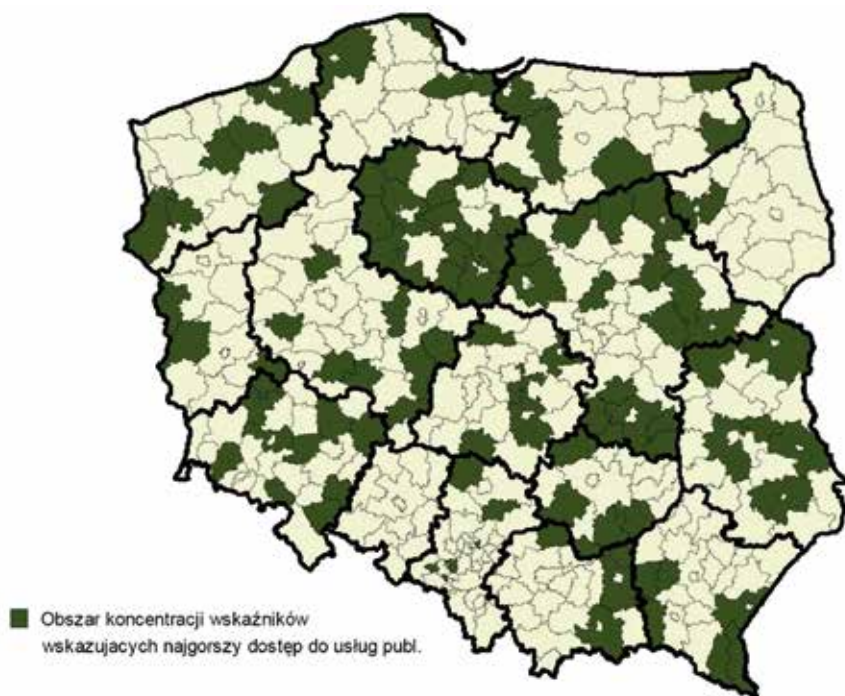
...zmianom strukturalnym, takim jak zwiększenie powierzchni i wielkości ekonomicznej gospodarstw oraz wzrost zatrudnienia ludności odchodzącej z rolnictwa w pozarolniczych sektorach gospodarki, sprzyjać będzie również wspieranie tworzenia i rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw oraz kształtowanie postaw przedsiębiorczych wśród ludności wiejskiej.

Ważne też będą:

...rozwój kultury innowacyjności i przedsiębiorczości, w tym przedsiębiorczości społecznej.

...rozwój zasobów ludzkich i kapitału społecznego (aktywizacja zawodowa, integracja społeczna, przedsiębiorczość, edukacja, kultura itp.).

Strategia wskazuje na wyzwanie podnoszenia jakości życia na wsi, w tym potrzebę zapewnienia opieki i wychowania przedszkolnego, poprawę dostępu do edukacji i kultury, wsparcie przedsiębiorczości pozarolniczej i rozwój infrastruktury oraz poprawę dostępu do usług publicznych. [s. 126]. Poziom jakości życia na wsi obrazuje poniższa mapa.

Mapa wskazuje powiaty, w których występuje co najmniej 6 z dziewięciu niekorzystnych zjawisk:

- odsetek dzieci w wieku lat 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (przedszkola, punkty i zespoły przedszkolne) – poniżej 50%;
- średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej w 2008 r. – co najmniej 15% niższe od średniej krajowej;
- liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjów przypadająca na 1 komputer z dostępem szerokopasmowym w 2008 r. – co najmniej 20% większa od średniej krajowej;

- odsetek ludności korzystającej z kanalizacji w 2008 r. – poniżej 50%;
- udział odpadów poddanych odzyskowi w odniesieniu do ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku (2008) – poniżej 50%;
- liczba lekarzy na 10000 mieszkańców w 2008 r. – co najmniej 50% mniejsza od średniej krajowej;
- liczba osób przypadających na 1 zakład opieki ambulatoryjnej w 2008 r. – co najmniej 40% większa od średniej krajowej;
- zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych - powyżej średniej krajowej w 2006 r.;
- średnia liczba uczestników imprez w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w latach 2003–2007 na 1 mieszkańca – poniżej średniej krajowej;
- frekwencja w wyborach samorządowych w 2006 r. – niższa niż 45%.

STRATEGICZNE ZADANIA PAŃSTWA W PERSPEKTYWIE 2020 ROKU

w kontekście przedsiębiorczości obejmują dwie kategorie:

Zadania o charakterze systemowym

Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości (wyeliminowanie barier prawno-administracyjnych, poprawa dostępu przedsiębiorstw do kapitału, wzmocnienie postaw przedsiębiorczych, instytucjonalne, organizacyjne i finansowe wzmocnienie otoczenia przedsiębiorstw).

Zadania o charakterze inwestycyjnym – inwestycje miękkie

Wzmocnienie kapitału społecznego w wymiarze lokalnym poprzez zwiększenie świadomości w zakresie korzyści wynikających ze współpracy oraz kształtowanie postaw prospołecznych i proprzedsiębiorczych.

TURYSTYKA

W Strategii Rozwoju Kraju wskazuje się na potrzebę stworzenia odpowiednich warunków dla rozwoju firm zajmujących się organizowaniem czasu wolnego i turystyką (w tym przedsiębiorstw sektora kultury i kreatywnego). Dotyczy to zarówno obszarów, które swój wysoki potencjał turystyczny zawdzięczają walorom przyrodniczym – to zwłaszcza ważne dla obszarów wiejskich.

Strategia zakłada, że niezbędnym warunkiem zwiększenia

efektywności polityki w odniesieniu do obszarów wiejskich jest zapewnienie zintegrowanego, wielosektorowego podejścia do planowania i podejmowania działań [s. 126]. Takie podejście zostało określone w Unii Europejskiej jako Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), a pełne powodzenie tego podejścia zależy od odpowiednich zapisów w poszczególnych programach operacyjnych – regionalnych i krajowych.

Strategia przewiduje także wspieranie tworzenia nowych typów miejsc pracy zorientowanych na turystykę, ekologię, czy powiązanych z telepracą w różnych dziedzinach, działania na rzecz poprawy jakości życia oraz atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej.

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU WSI, ROLNICTWA I RYBACTWA na lata 2012-2020

Określony w strategii **ogólny cel rozwoju** obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa zwraca uwagę na:

- efektywne wykorzystanie zasobów i potencjałów wsi

oraz

- poprawę jakości życia na obszarach wiejskich.

Oba te elementy są ze sobą powiązane – im lepiej potrafimy rozpoznać i wykorzystać zasoby, jednocześnie dbając o nie i je wzbogacając – tym łatwiej będzie nam dbać o jakość życia.

Cele szczegółowe strategii dotyczą:

1. jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich,
2. warunków życia na obszarach wiejskich oraz ich dostępności przestrzennej,
3. bezpieczeństwa żywnościowego,
4. produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego,
5. ochrony środowiska i adaptacji do zmian klimatu na obszarach wiejskich.

Co to oznacza w praktyce?

Dla podniesienia jakości kapitału ludzkiego, społecznego i gospodarczego będziemy w szczególności wykorzystywać środki pomocowe na konkretne zadania, m.in.:

- umiejętności związane z wykorzystywaniem technologii ICT (m.in. komputerowe),
- umiejętności związane z prowadzeniem działalności gospodarczej,
- usługi opieki nad dzieckiem,
- tworzenie pozarolniczych miejsc pracy,
- rozwój przedsiębiorczości,
- rozwój i promocja ekonomii społecznej.

Cel szczegółowy 2 dotyczy m.in. infrastruktury gwarantującej bezpieczeństwo energetyczne i sanitarne na obszarach wiejskich. Wiąże się to z modernizacją sieci przesyłowych i dystrybucyjnych energii elektrycznej, a także z budową i rozwojem kompleksowej i wydajnej infrastruktury ICT, dedykowanej mieszkańcom obszarów wiejskich.

Warto zauważyć, że w strategii ujęto wspieranie dywersyfikacji źródeł wytwarzania energii elektrycznej na obszarach wiejskich. Będzie to zależeć od wypracowania, a następnie wdrożenia wydajnego i efektywnego systemu wytwarzania energii

elektrycznej. Wiąże się z tym tzw. rolnictwo energetyczne, które może dostarczać produkty potrzebne dla wiejskiej energetyki. Najważniejszym rozwiązaniem są tu nie wielkie wiatrownie czy też farmy wiatrowe, ale lokalne systemy uwzględniające zwłaszcza biogazownie (mikrobiogazownie), które mogą poprawiać bezpieczeństwo energetyczne oraz sanitarne. W ramach tzw. kogeneracji, w tym kogeneracji rozproszonej, przewidywane jest skojarzone wytwarzanie energii elektrycznej i ciepłej w układach położonych w bezpośrednim sąsiedztwie odbiorców energii.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I TURYSTYKA

Strategia wskazuje na potrzebę wykorzystywania potencjału, który jest związany z obszarami wiejskimi: ludzi, ich wiedzy i umiejętności, kultury, rzemiosła, rękodzielnictwa, odnawialnych źródeł energii, zasobów surowcowych. Chciałoby się do tego dodać krajobraz, ciszę, walory rekreacyjne i przyrodnicze.

Dbanie o zasoby z jednej strony, z drugiej – ich wzbogacanie (urządzenia sportowe, rekreacyjne, parkingi i dostępne usługi gastronomiczne, kulturalne, krajoznawcze) – to dwa filary strategicznego podejścia.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I TURYSTYKA

W programie zwrócono uwagę m.in. na niedoinwestowanie i niedostosowanie placówek kulturalnych i turystycznych na obszarach wiejskich.

W Polsce jedynie 1% dochodów stanowią dochody uzyskiwane poza produkcją roślinną i zwierzęcą, co wskazuje na duży potencjał, który można wykorzystać (w niektórych krajach ten odsetek sięga kilkunastu procent).

Potencjał dla rozwoju kraju i rozwoju lokalnego wiąże się też z tym, że na wsi mieszkają ludzie gotowi do podjęcia pracy, a jej koszty stosunkowo niskie. Walory kulturowe, przyrodnicze i turystyczne obszarów wiejskich – przy ich odpowiednim wykorzystaniu – mogą przynieść dodatkowe korzyści mieszkańcom wsi i turystom.

Walorem wiejskich społeczności lokalnych są stosunkowo silne więzi, które mogą zostać wykorzystane do rozwoju partnerskiej współpracy na rzecz wykorzystania istniejących potencjałów.

PROW zwraca uwagę na szanse rozwoju obszarów wiejskich:

Szansą rozwoju obszarów wiejskich jest wzrost zainteresowania tymi obszarami jako miejscem zamieszkania i odpoczynku.

Poprawie warunków życia i zwiększeniu atrakcyjności inwestycyjnej obszarów wiejskich (głównie poprzez rozwój infrastruktury technicznej, społecznej – w tym turystycznej), powinno towarzyszyć stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości oraz rozwój usług i szkoleń pozarolniczych. Rozwój infrastruktury transportowej i komunikacyjnej z jednej strony oraz podnoszenie kwalifikacji w zakresie pozarolniczym i rozwój elastycznych form pracy z drugiej, umożliwiają znalezienie pracy bez zmiany miejsca zamieszkania.

Poniżej zaprezentowano wybrane fragmenty PROW, mające szczególne znaczenie dla pobudzania lokalnych więzi i kapitału społecznego, rozwoju przedsiębiorczości oraz turystyki.

Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich

W PROW 2014-2020 wskazano szereg nowych zakresów wsparcia realizowanych w ramach lokalnych strategii rozwoju (LSR) tj. przetwórstwo produktów rolno-spożywczych (na małą skalę) oraz tworzenie i funkcjonowanie sieci w zakresie krótkich łańcuchów żywnościowych, rynków lokalnych lub usług turystycznych. Oba zakresy powinny pozwolić na wykorzystanie endogenicznego potencjału obszarów wiejskich.

Zakres różnicowania w kierunku działalności nierolniczej

W ramach poddziałania „Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej” pomocy udziela się z tytułu podjęcia działalności pozarolniczej, szczególnie w zakresie:

- sprzedaży hurtowej i detalicznej produktów nierolnych,
- rzemiosła lub rękodzielnictwa,
- turystyki wiejskiej,
- przetwórstwa i sprzedaży produktów nierolnych,
- świadczenia usług społecznych ogólnego interesu, w tym opieki nad dziećmi, nad starszymi, opieki zdrowotnej, opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- działalności informatycznej, komputerowej i elektronicznej, sprzedaży internetowej,
- działalności architektonicznej i inżynierskiej, rachunkowości, usług księgowych i audytorskich, usług technicznych, działalności weterynaryjnej.

W ramach działania **Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich** przewidziano m.in. poddziałanie pn. Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej,

w tym projekcie służącemu **ochronie zabytków i budownictwa tradycyjnego**.

Wsparcie w ramach tego typu operacji obejmuje:

- odnawianie lub poprawę stanu zabytkowych obiektów budowlanych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego,
- zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie z przeznaczeniem na cele publiczne.

Koszty kwalifikowalne obejmą:

- koszty zakupu, przebudowy lub modernizacji obiektów budowlanych;
- koszty prac konserwatorskich lub restauratorskich;
- koszty zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji;
- koszty ogólne, bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji.

Przewiduje się preferencje dla operacji realizowanych na obszarze o potencjale turystycznym.

W ramach głównego celu szczegółowego 6B wspierane będą operacje mające na celu:

6. rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury:
 - a. turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej,
 - b. technicznej w tym z zakresu gospodarki wodno-ściekowej oraz budowy lub modernizacji dróg lokalnych.

W ramach LEADER wspierane będą operacje z zakresu wykorzystania technologii informacyjnych w rozwoju pozarolniczych miejsc pracy czy udostępniania zasobów kulturowych, przyrodniczych i turystycznych obszarów wiejskich.

Uzupełniając, w ramach PROW może być wspierane wykorzystanie TIK m.in. w ramach Leader w zakresie podejmowania działalności gospodarczej, marketingu produktów rolnych, czy tworzenia narzędzi elektronicznych służących gromadzeniu oraz udostępnianiu informacji związanych z turystyką i rekreacją.

Zachęcamy do zapoznania się z publikacjami dotyczącymi przedsiębiorczości i turystyki na wsi – można je wybierać spośród poniższych pozycji:

PODZIĘKOWANIA

Krajowe Stowarzyszenie Sołtysów składa szczególne podziękowania:

- Małżonce Prezydenta, pani Annie Komorowskiej,
- Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,
- Ministerstwu Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- Sekretariatowi Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich,
- Marszałkowi Wielkopolskiemu,
- Wiejskiemu Parlamentowi na Słowacji,
- prezeneterkom i prezeneterom,
- organizatorom stoisk,
- uczestniczkom i uczestnikom,
- gospodarzom obiektów konferencyjnych i hotelowych,
- dziennikarzom i reporterom,
- osobom i firmom, które współpracowały przy organizacji konferencji.

Serdecznie gratulujemy osobom odznaczonym i nagrodzonym podczas konferencji „Wiejska Polska. Przedsiębiorcza wieś.”

Europejski Fundusz Rolny na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

WIEJSKA POLSKA

Przedsiębiorcza wieś

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”
Projekt opracowany przez Wielkopolskie Stowarzyszenie Softysów
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
- Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi